



Малкият Амадеус
Little Amadeus

премиерния „Купонът“, създаден по действителен случай, в който 17-годишно момиче убива млада жена. За съжаление силната енергия и ентузиазмът на актьорите съвсем не са достатъчни, за да прикрият несъвършенствата на режисурата и слабия текст. Дано този опит да не е бяла лястовица, а да постави началото на нова традиция да се правят социални проекти в областта на младежкия театър. В Пловдив програмата определено бе по-силна и интересна, но проблемите отново са налице. За съжаление, и в двата амбициозни фестивала липсваха куклени ателиета и работилници, майсторски класове, конкурси за детска драматургия и много други неща, които могат да се развиват с повече средства и благосклонност от страна на Министерството на културата и съответните общини. ■

Драматургична дегустация от Лиляна Бардийевска

Слав Ламбринов



Лиляна Бардийевска
Liliana Bardijewska

Определението на Василий Кандински за точка е „...същевременно мост от едно съществуване към друго (положителен елемент)“. Лиляна Бардийевска е една точка на пресичане на полския куклен театър с българския. Подобно на махало, тя отмерва развитието в драматургията, режисурата, критиката и въобще в две куклени естетики, макар и разделни от хиляди километри, но близки по душевност – славянски. Завършва българска филология във Варшавския университет и е известна преводачка на български драматургични текстове и литература. Родена и живееща във Варшава, тя е авторка на радиопиеси за деца и възрастни, на театрални и телевизионни текстове за деца. Автор е на многобройни статии в областта на българския театър в 25-томната „Голяма всеобща полска енциклопедия“. За съжаление нямам пряк контакт с Лиляна Бардийевска, но като повечето добри автори, я припознавам в нейните пиеси.

В тома „Заг осем планини“ са събрани седем от последните ѝ куклени пиеси. Пиеси, написани в калейдоскопичен стил, но вливащи се в екзистенциалното. Алан Роб-Грийе, твърди, че всеки писател е „реалист“. В своята пиеса „Пет минути“ предназначена за помладите, за тийнейджърите, тя развенчава телевизионните машиници върху човешкото съзнание, като ги преекспонира и ги довежда до абсурд. С прецизно чувство за карикатура тя ги осмива в този ракурс. Изразността на пиесата е смесица от уличен сленг и език, използван в рекламните. Тя впуска персонажите

(обикновено полско семейство) в грозен сценарий, където продуцентите са близки до божественото. Те жонглират със съдбите на хората, като ги оставят на принципа на рулетката. Действието се развива динамично, а конфликтът между индивида и дигитализираното общество, живеещо в нереална реалност, е ясно очертан. Бавно и постепенно съспенсът въвлича и създава чувство на несигурност, а душевната дисхармония прониква в съзнанието и осъзнаваш, че всички ние живеем в същата тази действителност.

Съзнание, което се впуска във въображението на авторката с пиесите „Приказка за най-хубавата приказка“ и „Мое – не мое“. В паратекста на двете пиеси откриваме наситеност от персонажи – животни, хора и фикционални същества, които са отъждествени с близка до човешката характерност и качества, преекспониращи реалността. Писателката се заиграва с лобимия мой грях – суетата. Суетата като най-човешкият от всички грехове, най-реалният, непреодолимият грях. И последствията от него. Макар че всичко изглежда апокалиптично, се усеща успокоителната атмосфера на доброто, която обгръща и забавя лудото биене на сърцето.

„Мое – не мое“ е пронизана от много стихотворни монолози на различните животни, като всеки от тях се заиграва да окарикури отделна характеристика, припознавана и в човека. Писателката осмива тези човешки отрицателни черти със средства близки до гротеската, като по този начин се стреми да извлече истинските образи на хората.

В пиесата „Заг осем планини“ Бардийевска премества публиката и директно я въвлича в действието, където „Вечно закъсняващият разказвач“ променя хода на разказа, като по този начин разкъпват различ-

ни аспекти от човешките екзистенции – суета, любов, омраза. Аспекти от реалността, които примесени с фикцията, успяват да бъдат крайно комични и забавни.

Като метроном авторката прелива от сатира към гротеска. От фикция към реалност и обратно. Усеща се една средновековна романтичност, но романтичност за по-добър, изпълнен с доброта и надежда свят, за хора, изпълващи го с обичта в душите си.

Такива възшебни приказки с нотка на реализъм са и пиесите „Торбата на злото джудже“, „Най-последен ще има бал“ и „Крадецът на сънища“. Написани в стила на класическата приказка, позната ни от Братя Грим и Андерсен, те очертават свят на магии и фикцио-

нални персонажи, които са пробождани от омраза, летящи от любов и свиващи се от завист. Чудеса и нереални ситуации, които завършват с „happy end“.

Героите, топосите и събитията в тези пиеси са ирационални и фантастични. Сякаш с перо писателката ги е изваждала от въображението си и полагала на белия лист. После е допълвала всичко това с прекрасен език и лексикално богатство от различни „подправки“, като за черешка върху тортата на крайния продукт е използвала цялата си присъща (поне от пиесите личи) артистичност, като ги прави възможни за трансформация на различни вкусове и театрални естетика. ■

Писал ли е Шекспир куклени пиеси?

Анкета на Никола Вангов с **Лиляна Бардийевска**

Снопчето от въпроси беше:

– Има ли разлика между понятията пиеса за деца и куклена пиеса за деца? Ако има, в какво е? Тоест пиесите ти, Лиляна, могат ли да се играят и в драматичните театри? Акцентът в тази драматургия е върху кукленото (каквото и да значи това!) или върху детското? Или подобни въпроси са чиста схоластика?

Снопчето отговори е лаконично:

– Когато преди 20 години започвах да пиша пиеси за деца, вярвах, че съществува отделен жанр – куклена пиеса. Но колкото по-дълбоко навлизах в театъра, толкова по-силна ставаше увереността ми, че този жанр се създава не на авторското бюро, а... на сцената. Дали Шекспир е писал куклени пиеси? Или Йонеско? Или Бекет? Въпреки това не рядко гледаме куклени постановки на „Хамлет“ и „Макбет“, на „Кралят умира“ или на „В очакване на Гого“.

Написах няколко чисто куклени – според мен – пиеси. Но когато видях „Зеленият пътник“ или „Мое – не мое“ в чисто актьорски изпълнения, без нито една кукла, окончателно се убедих, че понятието „куклено“ се отнася предимно към театъра, не към драматургията. Така да бъде.

Към отговорите имах и кратко писътице:

Стискай палци за „Зеленият пътешественик“ във Варшава (премиерата е на 20 ноември т.г.). На 16 ноември Христина Арсенова ще дойде с „Дантели и бродерии“ (няма ги в томчето) от Бургас в Познан на фестивала на съвременните пиеси за деца. Видях снимки от премиерата – изглежда чудесно! Лиляна Бардийевска.



Лиляна Бардийевска и Христина Арсенова в Стара Загора
Liliana Bardijewska and Hristina Arsenova in Stara Zagora